

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

KEREITE YA 12

SESOTHO PUO YA TLATSETSO YA BOBEDI (SAL)

PAMPIRI YA BORARO (P3)

PUDUNGWANA 2024

TATAISO YA HO TSHWAYA

MATSHWAO: 80

Tataiso ena ya ho tshwaya e na le maqephe a 9.

KAROLO YA A: MOQOQO

POTSO YA 1

TATAISO YA HO TSHWAYA MOQOQO

- Moqoqo o ke ke wa hloka sesupo leha e le sefe sa hore o badilwe wa ba wa abelwa matshwao ka tshwanelo. Matshwao a abetsweng moqoqo e be a loketseng.
- Ho se tshwane le kgutsufatsong moo ho nang le pehelo ya moedi o tlamang wa palo ya mantswe, moqoqo ke sengolwa sa boiqapelo. Moqoqo ha o phalla ho ya ka boiqapelo mme o hohela mmadi, e tla be e le leeme ha ho tsepamiswa maikutlo hodima bolelele feela, ho na le hore ho shejwe dintlha.

Molao ke hore:

- Ho se eketswe dikotlo kaha ruburiki ka boyona e na le dikotlo.

1.1 Batjha ba kajeno!

Mohlahlobuwa a hlalose/phete ka batjha ba kajeno.

- Dikahare di hlake hore ke lebaka la eng a ngola ka batjha ba kajeno.
- Mohlahlobuwa a hlakise ka mehlala e bontshang seo a se buang, se mabapi le batjha ba kajeno.

[40]

1.2 Bohlokwa ba ho ba le motlakase.

Mohlahlobuwa a phete/hlalose hantle bohlokwa ba ho ba le motlakase.

- A name ka mabaka a bontshang bohlokwa ba ho ba le motlakase.
- Mohlahlobuwa a ka boela a hlalosa/pheta ka bohlokwa ba ho ba le motlakase dibakeng tse fapaneng, jwalo ka mahaeng, sekolong, mosebetsing, jj.

[40]

1.3 Ke ne ke qala ho kgetha ka la 29 Motsheanong 2024.

Mohlahlobuwa a phete/hlalose hantle ka letsatsi la dikgetho tsa 2024.

- Dikahare di hlake hore ke lebaka lefe le entseng hore a nke qeto ya ho ya kgetha ka la 29 Motsheanong 2024.
- Mohlahlobuwa a hlakise diketsahalo tse etsahetseng ka letsatsi leo la dikgetho tsa 29 Motsheanong 2024.

[40]

1.4 Ho bohloko ho hloka batswadi.

Mohlahlobuwa a phete/hlalose hantle ka bohloko ba ho se be le batswadi.

- A phete/hlalose seo se mo utlwisang bohloko haholo ka lebaka la ho hloka batswadi.

[40]

1.5 – Ditshwantsho

1.8

Dikahare tsa moqoqo di laolwa ke mehopolo ya sehlooho ya boiqapelo ba mohlahlobuwa ka mong. Moqoqo o ngolwa ka lehlakore lefe kapa lefe.

[40]

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA A:

40

TATAISO YA SEBOPEHO SA DITEMA TSA MOQOQO

Mefuta ya Ditema	Moqoqo wa Phetelo/o hlalosang
Sebopeho sa ka ntle	<ul style="list-style-type: none"> • Sehlooho • Selelekela • Mmele • Phethelo
Sebopeho sa seratswana	<p><u>Mohato/Setepe</u> Moralo wa mantlha o hatellang hodima ditsela tse itseng tsa ho etsa dintho le tsa phetelo tse itshetlehileng hodima tlhahlamano ya diketsahalo ho latela nako.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Polelo ya mohopolo wa sehlooho. • Dipolelo tsa tlatsetso ho bontsha tlhahlamano ya diketsahalo.
Makgetha	<ul style="list-style-type: none"> • Di re qoqela ka pale e mabapi le motho/batho, sebaka le nako ya diketsahalo. • Di na le mopheti kapa mongodi wa pale.

NSC – Tataiso ya ho tshwaya

KAROLO YA A: RUBURIKI YA TATAISO YA HO TSHWAYA MOQOQO (MATSHWAO A 40) – SESOTHO PUO YA TLATSETSO YA BOBEDI (SAL)**ELA TLHOKO:** Matshwao a 0-40 a abilwe ho ya ka dithaloso tse arotsweng ka dikgato tse 5.

Lekgetheng la pele, tlhaloso ya boiphihlelo e arotswa HABEDI ho hlalisa boemo bo hodimo le bo tlase; boemo bo bong le bo bong bo na le tlhaloso ya bona.

Makgetha a ho lekanyetsa	Phihlelo e babatsehang	Phihlelo e supang bokgoni	Phihlelo e mahareng	Phihlelo ya motheo feela	Phihlelo e haellang
DIKAHARE LE MORALO Nehelano ya sehlooho: tlhophiso ya mehopolo le dintlha, kelohlolo ya baamohedi ba ditaba, maikemisetsa le maemo.	22-24 -Nehelano e babatsehang ho feta tebello e tlwaelehileng -Mehopolo e bontshang bohale, e phepotsang monahano, ebile e sutsitse -O hlophisitswe le ho hokelwa ka boqhetseke, ho kenyeleditswe selelekela, mmele le qetelo	18 -Nehelano e ntle haholo -Mehopolo ke e loketseng ebile e kgahlisa ka botlalo le bopaki ba nehelano e butswitseng -O hlophisitswe le ho hokelwa hantle haholo ho kenyeleditswe selelekela, mmele le qetelo	12-16 -Nehelano e kgotsofatsang -Mehopolo e momahane le ho kgodisa ka tsela e amoheleheng -O hlophisitswe le ho momahana ka tsela e amoheleheng ho kenyeleditswe selelekela, mmele le qetelo	7-11 -Nehelano e momahane mona le mane -Mehopolo ke e sa hlakang ebile e seng ya boiqapelo -Ho na le bopaki bo fokolang ba tlhophiso le momahano ya mosebetsi	0-6 -Nehelano e tswile lekoteng hohang -Mehopolo ke e sa tsepamang, e dubakaneng -Ha e utlwahale mme mehopolo e a phetakakwa -Ha e a hlophiswa le hona ho hokeleha
Matshwao a 24	19-21 -Nehelano e tswileng matsoho leha e haellwa ke matshwao a boqhetseke ba moqoqo o babatsehang -Mehopolo e sutsitseng ebile e bontsha boiphihlelo bo hodimo -O hlophisitswe le ho hokelwa ka bonono ho kenyeleditswe selelekela, mmele le qetelo	17 -Nehelano e radilwe hantle -Mehopolo ke e loketseng, mme e thahasellisang -O hlophisitswe le ho hokelwa hantle ho kenyeleditswe selelekela, mmele le qetelo			
	10-12 -Tshebediso ya puo ke e babatsehang, sehlo se kgahlisang ebile se le matla -O batla o hloka diphoso tsa melao ya puo le tsa mopeleto -O radilwe ka bokgoni bo tsotengang	8-9 -Tshebediso ya puo e ntle haholo ebile e matla -Boholo ba mosebetsi ha o na diphoso tsa mopeleto, sehlo se matla ebile se nepahetse -O radilwe hantle haholo	6-7 -Tshebediso ya puo ke e loketseng leha e na le ho hloka botsitso mona le mane -Sehlo se sebedisitswe ka tshwanelo leha puo ya bonono e haella.	4-5 -Tshebediso ya puo ke e haellang -Popo ya dipolelo ke e se nang motswako -Tlotlontswa e haella haholo	0-3 -Tshebediso ya puo ke e sa utlwisiseheng -Tlotlontswa e haellang haholo hoo nehelano e sa utlwisiseheng
Matshwao a 12					
SEBOPEHO Makgetha a tema: popeho ya dipolelo le kgodiso ya diratswana le bolelele bo hlokehang.	4 -Kgodiso ya sehlooho ke e babatsehang -Dintlha tse phethahetseng ka botlalo -Dipolelo le diratswana di bopilwe ka tsela e babatsehang	3 -Kgodiso ya dintlha ke e utlwisisehang, mme e hodisang sehlooho -O momahane -Dipolelo le diratswana di a utlwisiseha ebile di tswakilwe	2 -Dintlha tse loketseng di a hodiswa -Dipolelo le diratswana di bopilwe hantle -Moqoqo o na le moelelo	1 -Dintlha tse itseng di a utlwahala -Dipolelo le diratswana di na le diphoso -Moqoqo o ntse o na le moelelo o itseng	0 -Dintlha tse hlokehang di a haella -Dipolelo le diratswana di fosahetse -Moqoqo ha o na moelelo
Matshwao a 4					
MATSHWAO	33-40	28-30	20-25	12-17	0-9

Makgetha a ho lekanyetsa	Matshwao	Senotlolo
Dikahare/Moralo	24	DM =
Puo/Setaele/Ho hlaola diphoso	12	PSH =
Sebopeho	4	Seb =
Matshwao ohle	40	

KAROLO YA B: DITEMA TSA KGOKAHANANO TSE TELELE

POTSO YA 2

2.1 LENGOLO LA SETSWALLE

Mohlalobuwa a ngole lengolo mo a kgothatsang ngwanabo ya sa atlehang tlhahlobong ya lengolo la ho kganna.
A hlakise hantle lebaka la ho se nyahame.

Sebopeho

- Aterese ya mongodi e ngolwe hodimo letsohong le letona mme e ngolwe ka sebopeho sa boloko.
- Ho se sebediswe matshwao a puo, ntle leha ho na le dikgutsufatso.
- Tlasa aterese ho tlole mola ebe ho ngolwa mohla oo lengolo le ngolwang ka ona.
- Ho latele tumedisano (e bontshe kamano le ya ngollwang, ho hlake hore ke moahisane), ha ho letshwao la puo le sebediswang.
- Mmele o ngolwe ka diratswana: ho be le selelekela mme ho latele diratswana tse ding tse jereng ditaba.
- Sepheo sa ho ngola se utlwahale se hlalose ho kgothatsa.
- Qetello e be e kgutshwane mme e phethele ditaba ka tsela e utlwahalang ho itshetlehlile feela kamanong ya mongollwa le ya ngolang.

[20]

2.2 LENGOLO LA SEMMUSO

Mohlalobuwa a ngole lengolo ho kopa ho fumantshwa sebaka ho ntshetsa dithuto tsa hae pele Setsheng sa Dithuto tse Phamameng Afrika Borwa.

Sebopeho

- Lengolo lena le na le aterese tse pedi (ya mongodi le ya mongollwa);
- Aterese ya mongodi e ngolwe hodimo ka letsohong le letona, e ngolwe ka sebopeho sa boloko;
- Tlasa aterese ya mongodi ho tlole mola ebe ho ngolwa mohla oo lengolo le ngolwang ka wona;
- Ho se sebediswe matshwao a puo, ntle le ha ho na le dikgutsufatso;
- Aterese ya mongollwa e ngolwe ka letsohong le letshehadi haufi le mola, mme ho qalwe ka maemo a motho eo (j.k. Mookamedi);
- Ho latele sehlooho se totobatsang sepheo sa ho ngola;
- Ebe ho latela mmele o hlalishwang ka diratswana;
- Selelekela se totobatse sepheo sa ho ngola.

[20]

2.3 PUO

Dikahare di hlakise puo ya mohlalobuwa le baithuti. Puo e be mabapi le ho tshwenyeha ha baithuti ba bangata ka lebaka la puo ya mediya ya marangrang. Puo e be e hlokomedisang batjha hore bophelo bo ka ba jwang ntle le puo ya mediya ya marangrang. Maano a tla sebediswa ho totobatsa puo, e be a utlwisisehang.

Ho elwe tlhoko tse latelang puong e etswang:

- Ho sebediswe puo e loketseng baamohedi ba ditaba le maemo.
- Dipolelo e be tse kgutshwane tse tsepameng, mme di ka nna tsa tswaka metlae, diqotso kapa dipolelo tsa bonono ho natefisa le ho bontsha bohlokwa ba puo ya mediya ya marangrang.

[20]

2.4 RAPOROTO

Mohlalobuwa o tlalehela sepolesa ka se ileng sa etsahala ha malome wa hae a mo kopa ho tsebisa baithuti ba hlohang sebaka yunivesithing ba mo fe R1 500, o tla ba thusa.

- Ke tlaleho ya ketsahalo e nang le bopaki;
- E lokela ho ba kgutshwane, mme e fupare dintlha tse latelang:
 - E be le sehlooho;
 - Letsatsi, nako le kgwedi di bolelwe ka baithuti ba fanneng ka tjhelete le hore ba bakae ka palo.
 - E hlalose ho nyamela ha malome wa hae.
 - E hlalise motho/batho bao raporoto e lebisitsweng ho bona;
 - Mongodi a tobe taba;
 - Puo e be ya semmuso mme ho sebesidwe dipolelo tse phethahetseng.
- E ngolwa ho hlaha ntlhakemong ya mongodi;
- Hangata ho sebediswa dipolelo tse ho lekgethe lefetile/lephethi.

[20]

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA B: 20

KAROLO YA C: DITEMA TSA KGOKAHAHO TSE KGUTSHWANE

POTSO YA 3

3.1 KARETE YA MEMO

- Dikahare di hlakise letsatsi, sebaka le nako.
- Mohlahlobuwa o lokela ho memela batswadi ho tla moketeng wa pokello ya tjhelete ya mokete wa baithuti ba Kereiti 12.
- Mabitso a momemi le momemuwa a totobale.
- Sepheo sa memo se hlakiswe ka bokgutshwanyane.
- Dipolelo e be tse kgutshwanyane tse hlakisang molaetsa.
- Sehalo se laolwa ke mofuta wa karete.

[20]

3.2 BUKATSATSI/DAYARI

Dikahare

Mohlahlobuwa a ngole ditaba tsa matsatsi a mararo ka diketsahalo tsa ho kopana ha hae le motswalle eo wa hae wa kgale feisebukung.

Motshwai a ele tlhoko tse latelang ha a tshwaya:

- Ho ngolwa diketsahalo tsa letsatsi ka leng e le rekoto.
- Letsatsi le mohla ho rekotwang, di a ngolwa.
- E ngolwa ho tswa lehlakoreng la mmui.

Sehalo se laolwa ke mofuta wa tema ena.

[20]

3.3 DITAELO

- Mohlahlobuwa a lotomanye mehato le mokgwa wa ho thusa moithuti ya akgehileng phaposing ya borutelo.
- Ditaello di lokela ho ngolwa di le ho sekaotaelo temekisong ya tumelo.
- Tatellano e nepahetseng ke ya bohlokwa.
- Bua ka mokgwa o tshwanetsweng ho latelwa nakong eo ho thuswang moithuti.

Puo e hlakileng ebile e otlolohile le sehalo se tsamaellanang le mofuta ona wa tema, di lokela ho sebediswa.

[20]

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA C:	20
MATSHWAO OHLE A PAMPIRI ENA:	80

**KAROLO YA B & C: RUBURIKI YA HO LEKANYETSA TEMA YA KGOKAHANO E TELELE LE E KGUTSHWANE (MATSHWAO A 20)
SESOTHO PUO YA TLATSETSO YA BOBEDI (SAL)**

Makgetha a ho lekanyetsa	Phihlelo e babatsehang	Phihlelo e supang bokgoni	Phihlelo e mahareng	Phihlelo ya motheo feela	Phihlelo e haellang
DIKAHARE, MORALO LE SEBOPEHO -Nehelano ya sehlooho le mehopolo; - Tlhophiso ya mehopolo; - Kelohloko ya baamohedi ba ditaba, maikemisetso le maemo. Matshwao a 12	10-12 -Nehelano e babatsehang haholo ho feta ditebello tse tlwaelehileng - Mehopolo e matla, e butswitseng -Tsebo e batsi ya makgetha a mofuta wa tema -Mosebetsi o tsepame -Mehopolo le dikahare di momahane -Nehelano e manollotswe ka boqhetseke mme dintlha tsohle di tshhehetsa sehlooho -Sebopeho ke se nepahetseng ka botlalo	8-9 -Nehelano e ntle haholo, e bontshang tsebo e ntle ya makgetha a mofuta wa tema -Nehelano e tsepame - ha e kgere -Mehopolo le dikahare di momahane, mme di manollotswe hantle haholo ka dintlha tse tshhehetsang sehlooho -Sebopeho ke se loketseng se nang le diphoso tse mmalwa haholo	6-7 -Nehelano e lekaneng, e bontshang tsebo ya makgetha a mofuta wa tema -Nehelano ha e a tsepama ka ho phethahala – ho na le ho kgera ho itseng -Mehopolo le dikahare di na le momahano e lekaneng feela -Ke dintlha tse itseng feela tse tshhehetsang sehlooho -Ka kakaretso, sebopeho se nepahetse leha se na le diphoso tse itseng	4-5 -Nehelano ya motheo e bontshang tsebo e itseng ya makgetha a mofuta wa tema -Mosebetsi o na le tsepamo e itseng empa o a kgera -Ha se ka dinako tsohle mehopolo le dikahare di momahaneng - Sehlooho se tshhehetswa ke dintlha tse mmalwa -Melao ya sebopeho e sebedisitswe ka bohloka bo bohlo -Kgaello e itseng ya tsa bohlokwa	0-3 -Nehelano e totobatsa kgaello ya tsebo ya makgetha a mofuta ona wa tema -Moelelo o nyotobetse ke ho kgera ho hoholo -Mehopolo le dikahare ha di na momahano -Ke dintlha tse mmalwa haholo tse tshhehetsang sehlooho -Ha ho boiteko ba ho sebedisa melao ya sebopeho
PUO, SETAELE LE HO HLAOLA DIPHOSO - Sehalo, rejistara, setaele, maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo; -Tshebediso ya puo, tlwaelo ya tshebediso ya puo, kgetho ya mantswe, matshwao a ho bala le mopeleto matshwao a 8 MATSHWAO	7-8 -Sehalo, rejistara, setaele le tlotlontswe di loketse maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo ka ho fetisisa -Melao ya puo e nepahetse ka botlalo ebile nehelano e bopehile hantle -E batla e se na diphoso	5-6 -Sehalo, rejistara, setaele le tlotlontswe di loketse maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo ka botlalo -Ka kakaretso, melao ya puo e nepahetse ebile e bopehile hantle -Tlotlontswe e ntle haholo -Mosebetsi bohlo ha o na diphoso.	4 -Sehalo, rejistara, setaele le tlotlontswe di loketse maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo -Mosebetsi o na le diphoso tse itseng tsa melao ya puo; -Tlotlontswe e lekaneng -Diphoso ha di nyotobetse moelelo.	3 -Sehalo, rejistara, setaele le tlotlontswe ha di a lokela maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo ka botlalo -Tshebediso ya puo e fosahetse ebile e tletse diphoso tse ngata -Tlotlontswe e haellang -Moelelo o nyotobetse	0-2 -Sehalo, rejistara, setaele le tlotlontswe ha di dumellane le maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo -Mosebetsi o tletse diphoso mme o dubakane -Tlotlontswe ha e a lokela sepheo -Moelelo o nyotobetse haholo
	17-20	13-15	10-11	7-8	0-5

SENOTLOLO SA HO ABA MATSHWAO:

Makgetha a tekanyetso	Matsh wao	Senotlolo
Dikahare, Moralo le Sebopeho	12	DMS =
Puo le Setaele le ho Hlaola diphoso	8	PSH =
Matshwao ohle	20	